

A BÜRTELEPI ÉS VASÚTVIDÉKI EGYHÁZLÖZSÉG MEGALAKULÁSA

Jó Pásztor Egyházközség

Dr. Büttner Ferenc alapító lelkész (1920 - 1927)

Székesfehérvárt is eléri a 19. század második felében a Déli Vasút Társaság / D.V./ A vasút és a D.V.gyár dolgozóinak - akik a városba jöttek - meg kellett oldani lakhatási gondjait. 1899-1900-ban a város és a D.V. telkeket oszt ki a vasút - kaszárnyák- Fiúnevelő Intézet közötti mezőgazdasági területen. Az akkor éppen folyó Dél-Afrika-i angol - búr (holland) gyarmatszerző háború kapcsán, **BÜRTELEP** – nek nevezik el.

A búrtelepi és vasútkörnyéki római katolikus hívek régi óhaja volt, hogy lelki ügyeiket a közelben tudják intézni. Ennek a városrésznek a távolsága messze volt belvárosi plébániához – ahova tartoztak – így hitéletük gyakorlása nehéz volt. Ezért az itt lakók 1919 őszén küldöttséget menesztettek és beadvánnyal fordultak Ottokár püspökhöz, hogy szeretnének egy önálló papot a Búrtelep lakosainak. A főpásztor *dr. Prohászka Ottokár*, aki a vasútvídedi hívek ügyét régóta szíven viselte elhatározta a búrtelepi lelkészség felállítását. 1920. augusztus 8 -án *dr. Büttner Ferenc* akkori csepeli káplánt kinevezte Székesfehérvárra hitoktatónak - Deák F. u. Elemi Iskolába – és egyúttal megbízta a búrtelepi lelkészség felállításával. *dr. Büttner Ferenc* 1920. szept.1-jével foglalja el állását.

A Főpásztor és a Magyar Királyi Nevelő Intézet igazgatójának közbejárására a Fiúnevelő kápolnáját átengedik a búrtelepi - vasútvídedi híveknek. Röpcédulákon értesítik a lakosságot az első szentmise időpontjáról melyet Mária neve napján, 1920. szeptember 12- én tartanak. Ugyanezen a napon egy ideiglenes bizottság alakul *dr. Büttner Ferenc* elnökletével tagjai: *Lápos István, Szűcs János, Wekerle Gyula, Kujári János* részvételével, akiknek megbízása volt a híveket képviselni. A Központi plébánia -székesegyház - hatáskörében alakult meg a Búrtelep és Vasútkörnyék római katolikus fiókegyház.

Területe a Búrtelep és a Vasútkörnyék, határai Adonyi és Seregélyesi út, Budai út Tóvárosi oldala, Szt. György korháztól a Gyümölcs utcáig, Gyümölcs utca mindkét oldala, vasút, vasúti nagyházak, Első Gőzmalom RT.

1920 nov. 8 -án a Javító Intézet tantermében összegyűlt hívek *dr. Büttner Ferenc* Egyházmegyei Hatóság által kinevezett egyházi elnök elnökletével kimondták a fiók egyházközség megalapítását. Ugyanezen a napon megválasztották az egyházközségi tanácsot, amelynek világi elnöke *Müller Henrik* MÁV fűtőház vezető lett. Ez a tanács vezette az egyházközség minden munkáját, gyűjtéseket, építkezést 1923 júniusáig, a kápolna felszentelését megelőző hónapig.

Az istentiszteletek sorrendje a következő volt: hétköznapokon reggel 7 órakor szentmise, vasárnaponként reggel 8 órakor első csendes mise, 10 órakor nagymise szentbeszéddel. Litániák nem voltak, hogy a Javító Intézet belső életét ne zavarja annyiszor a bejáró közösség.

Ádventben minden hétfőn este 6 órakor, kizárólag férfiak részére *dr. Büttner Ferenc* ádventi konferenciákat tartott litániával egybekötve. Az utolsó konferencia után közös szentgyónás és áldozás volt melyen kb. 50 férfi vett részt.

1921

Az ideiglenes kápolna mind inkább szűknek bizonyult, és egyre jobban megerősödött a Kápolna építés vágya. Alkalmas telek megszerzése volt a legfontosabb feladat. A város az egyházmegye és a fiók egyház arra az elhatározásra jutott, hogy nem a Búrtelep és az Aszaltvölgyi árok mentén, hanem a Lövölde utcát tartotta legalkalmasabbnak, mivel ez majdnem geometriai központja a fiókegyháznak. Hosszú tárgyalások után sikerült egy-egy telket megvenni a nyáron és az ősz folyamán a Lövölde u 41 és 43 sz. A következő évben a Lö-

völde kertből is egy kis darabot és így 825 négyszögölt, 116.640 koronáért vásárolták meg, amelyre már lehetett építkezni.

1922

Közben lázas munka folyt a pénzüsszegek előteremtésére. Az adományok sorát *Fazekas Imre* malomigazgató nyitotta meg 2000 koronával. Júniusban vetődött fel egy országos gyűjtés gondolata. Lelkes támogatásra talált a megyei arisztokráciában. A nemes lelkű *gr. Batthyány Lajos* polgári nagybirtokost sikerült az ügynek megnyerni és ő állt az akció élére, hogy megnyerjék a megye és a város főispánját *gr. Károlyi Józsefet*. A Belügyminisztériumi engedély az országos gyűjtésre szept. 10 – én megérkezett. Az országos gyűjtés 1924 jan.4-én zárult le, 527.975 korona 80 fillér tiszta jövedelemmel. Ugyanezen idő alatt *gr. Károlyi József* főispán dr. Büttner Ferenc lelkésszel személyesen felkeresték a megye birtokosait, mágnásait és kérték adományukat a kápolna építéséhez.

Sok-sok százezer, millió (közben romlik a korona értéke) koronával járulnak hozzá adományaikkal. – *Esterházy M. Móric*, *Károlyi József*, dr. *Prohászka Ottokár*, *gr. Győry Terézia*, özv. *gr. Nádasdy Tamásné*, *Vass József* kultuszminiszter *gr. Batthyány Lajos* a pénz mellett 4 vagon pormesz és 2 vagon kavicsot adományozott. *gr. Pappenheim Szigfrid* 80.000 db. téglát, *Holczer László* kiskaludi birtokos 50 köbméter követ ajánlott fel. A sorban befolyó adományokból sikerült visszatéríteni a kapott kölcsönöket, amit részben az egyházmegyétől és *Prohászka* püspöktől kaptak.

Tavasszal megkezdődik az építőanyagok összehordása. A fuvar keves kivétellel ingyen szolgáltatották a város földműves gazdái, különösen a Tóvárosiak. A hajmáskéri barakktáborból a honvédségtől sikerült egy 40 m hosszú fa barakkt megvenni, amelybe kb. 65 köbméter fa volt. Ez a faanyag kis pótlással elég volt a kerítések, épület tetőzésének, a kórus és az oltárdobogó elkészítéséhez.

Az összejött pénzüsszegek nem tették lehetővé templom építését ezért az építő bizottság úgy döntött, hogy lelkészlakot kell építeni oly módon, hogy annak teljes utcai frontja, egy ideglenesen megfelelő világos, tágas kápolnát adjon. A kertbe nyúló további része pedig a lelkésznek lakásul szolgáljon. Annál is inkább, mert minden vágy az volt és remény is volt arra, hogy idővel sikerülni fog megszerezni a közvetlen szomszédos Lövölde-kertben nagy egészen ókori bazilika stílusban épült Lövölde – épületet, templom céljára.

Hárman adtak be tervpályázatot az építésre - köztük *Fábián Gáspár* is - de *Kiss Kálmán* építőmester pályázatát fogadják el. 1922. szeptember 18 -án volt az első kapavágás, amely után szorgalmasan megindult a munka. E hónap 26 -án már az alapkövetétel. Az alapköve latinul írt okiratot helyeztek el. - Vajon a kápolna helyére épített panelházak építésénél megtalálták-e 50 év múlva az alapkövet? - A tél beállta előtt már a tető rajta volt az épületen.

1923

Márciusban megkezdik az épület bevakolását, és a belső munkákat. Még ennek a hónap végén felkerül a kereszt az oromfalra, s hamarosan készen állt az épület. A kert és az udvar rendberakását *Jancsó Sándor*, a Hadiárva Intézet igazgatója jóvoltából növendékei végzik. A püspök úr az oltár teljes felszerelését, a papi szeminárium 2. emeleti házi kápolnájából adta oda, az oltárképpel együtt, ami a Jó Pásztort ábrázolta. - Ez a kép később a Tanítóképző kápolnájába került - A Jó Pásztor oltárkép hozta magával, hogy a kápolna és később a *Prohászka* Emléktemplom is a Jó Pásztor titulust kapja.

Jún.10. tartotta egyházközség megalakulása óta az első közgyűlését. *Müller Henrik* betegség miatt lemondott világi elnöki tisztségéről, helyette *Vadász József* MÁV állomásfőnök helyettes - akkor még – bízzák meg. A püspök úr a szentelést júl. 8 -ra tűzi ki. Az új tisztikar rögtön hozzáfogott a szentelés előkészítéséhez.

Az állomáson küldöttség fogadta a Déli Vasút igazgatóságát élükön *Gordon Róbert* üzletigazgatóval, a kápolna legnagyobb mecénásával. A kápolnához pontban 9 órakor érkezett meg dr. *Prohászka Ottokár* püspök. Cserkészfiúk és fehérruhás lányok sorfala között vonult a diszkapun át a kápolna bejáratához. A megjelentek

között volt gr. Károlyi József, *Nagy Pál* főispán, *dr. Zavaros Aladár* polgármester és Székesfehérvár sok együtttérző katolikus híve.

A szentelést ünnepélyes szentmise követte. A szentmise után a püspök úr az udvaron felállított szószékről szentbeszédet tartott. Du.4 -kor ünnepélyes litánia fejezte be az örömnünnepet. Részt vett az ünnepségen *Pogány Sándor* üzletigazgató helyettes is, ki a kápolna építésének leglelkesebb támogatója volt a D.V. Igazgatóságánál. Aminek most is tanújelét adta, ígérte, hogy elkészítteti a kápolnának: „Én vagyok az út, igazság és az élet.” feliratot rézöntvényből, és a harangról is gondoskodni fog. A szentelés idején búrtelepi leánykák perselyekkel gyűjtést rendeztek melynek eredménye 118.058 korona lett.

Az építkezés költségeit a mestereknek ki tudják fizetni, csak a D.V. gyárnak maradnak adós 2.374.755 koronával. Saját híveik között ismét gyűjtést indítanak és az eredmény 2.470.461 korona lett. Így maradt még pénz a kápolna körüli kert rendbe hozására.

A szentmisék a kápolna szentelése után: hétköznap reggel 7 óra, vasárnap reggel 8 óra diák mise, 9 órakor nagymise utána szentbeszéd, du.4 -kor litánia. Október hónapban minden szombat este 7 órakor rózsafüzér ájtatosság, adventben, nagyböjtben és májusban minden szombat este litánia. Gyóntatás minden szombaton du.5 -kor vagy 6-kor attól függően, hogy van -e szombaton litánia. Valamint minden szentmise előtt gyóntatás. Jézus Szent Szíve tiszteletére minden első pénteken reggel 7 órakor énekes nagymise Szentség kitétellel. Szentmise után litánia Jézus Szent Szívéért.

Ádventben 3 napos konferenciákat tartanak - csüt. pént. szomb. - este 6 órakor. Egyik héten csak a nők számára, másik héten csak a férfiak számára. A nők részére a konferenciát *Potyondi Imre* püspöki irodaigazgató, a férfiak részére *Bilkei Ferenc* felsővárosi esperes plébános tartotta.

1924

Vissza volt még a kert és az udvar fásítása, betonjárdák készítése, veranda építése, kerítés készítése és a harangláb haranggal. A kerítés 3 vaskapuját a D.V. Gyár adta beszerzési áron, a festési munkát pedig a gyár lakatosai – *Halász János* és *Bernáth Pál* - végezték ingyen

Nagypénteken először állították fel gr. Győry Teréziától kapott szép Szent Sírt. Amely előtt a felnőttek 1 – 1 órát a gyermekek – Deák F. u. Isk, a Baross G. cserkész csap. – ½ órát voltak

Nagyszombaton először tartottak feltámadási körmenetet nyilvánosan az utcán. A Székesegyháztól kölcsönkért vezérszászlókkal és körmeneti keresztel az élen. A kápolnától a vasútállomás felé a Deák F. utcán és Árpád utcán vissza a legnagyobb rendben.

A kápolna első búcsúján, a húsvét után második vasárnap (Jó Pásztor) ünnepén tartották, amit egész napos szentségimádással ünnepeltek. Az Úrnap körmenetet a hatalmas eső miatt nem tudták megtartani.

Júliusban tartotta az egyházközség választmányi ülését, amelyen Vadász József világi elnök, az önálló plébánia tervét indítványozta a választmánynak. A hívek hitéletét és vallási gyakorlását elősegítsék és megkönnyítsék. A lelkipásztor a plébánia hatáskörébe tartozó egyéb funkciót is végezhesen. A választmány megbízásából Vadász József, *Lápos István*, *Varga Imre* urakból álló küldöttség keresi fel a főpásztort, Ottokár püspököt ez ügyben. Aki a legnagyobb jóakarattal fogadta a küldöttséget, és ígéretet tett -e fontos ügy megvizsgálására és kedvező elintézésére. A várost, mint kegyurat kell ez ügynek megnyerni.

Ebben az évben nevezi ki a megyéspüspök dr. Büttner Ferencet a kápolna igazgatójává

A harangot és a haranglábát *Pogány Sándor* és *Fazekas Imre* malomigazgató adományozza. A 100 kg-os harang acélból, a Diósgyőri Vasgyárban készült, amit az egyházközség „Ottokár” névre keresztelt. „VIVOS VOCO MORTNOS PLANGÓ FULGURA FRANGO” a felirata. Fordítása: „**Az élőket hívogatom, a holtakat siratom, a villámokat megtöröm**”. Egy középkori Leoninus vers töredéke. A Prohászka emlék templom udvarán ma is ez a harang szól.

A főpásztor, Ottokár püspök a harang szentelését okt. 26- ra tűzi ki. A harangszentelés hasonló ünnep között folyt le, mint a kápolnaszentelés. A püspök Úr gyönyörű beszédben méltatta a harang jelentőségét. „**Fel fel**

a magasba kisharang, keressük a fenségest, a hatalmást, a dicsőt”. Az Úrfelmutatáskor csendült meg először a kisharang. Azóta már lassan 100 éve minden reggel-délben-este és vasárnap hív a szentmisére.

Ádventben ismét megtartották a szokásos konferenciákat azzal a különbséggel, hogy most a férfiak előadásait Ottokár püspök tartotta és vasárnapi közös szentáldoztatást is Ő végezte

Egész éven át kedves színfolt volt minden hónap első vasárnapján a 8 órás misén a Szív Gárdisták közös szentáldozása, és a Ker. Női Szöv. közös szentáldozása a 9 órás szentmisén.

1925

Januárba tartják az évi rendes közgyűlést, itt vetődik fel először az a gondolat, hogy a földbirtok reform kapcsán nem jelenthetné – e be az egyházközség is földigényét a felállítandó plébánia javára.

Az áprilisi rendkívüli választmányi ülés, kizárólag a földigénylés kérelmével foglalkozik, megbízza az elnökséget, hogy kövessen el mindent, hogy a Központi egyházközség útján igényük a földbirtok rendező bíróságnál bejelentsék.

A novemberi választmányi ülés már beszámol a fejleményekről, hogy a földigénylés ügye mindenütt jó indulattal találkozott, az igényelt földet a földrendező bíróság már megszavazta. Dr. Zavaros Aladár polgármester ígéretet tett, hogy a föld vételárát a város, mint kegyúr kifizeti.

Ugyanezen az ülésen jelenti a pénztáros, hogy mindennemű adósságukat letörlesztették

Az adventi konferencia beszédeket *Szentiványi Károly* rátóti prépost úr tartja, egyik héten a férfiak, másik héten a nők számára.

Karácsony éjjelén az éjféle mise után tűz ütött ki a kápolnában, de már senki sem volt bent. A tüzet valószínű rövidzárlat okozhatta. A betlehemi jászol elégett, más kár azonban nem volt a füstön és a kormon kívül. A biztosító megtérítette a kárt.

Dec.28 -án *Kisteleki István* tett hivatalos esperesi látogatást és mindent felülvizsgálva, rendben talált.

A földbirtok rendező bíróság még ez évben kijelölte az igényelt földet Börgönd határában 25 kataszteri holdat.

1926

Április 24-én Büttner Ferenc lelkész a kiutalt 25 kh. földet birtokba veszi. Elhatározzák, hogy a lelkészlakba bevezetik a vízvezetékét.

Vadász József világi elnöknek gratulálnak állomásfőnökké történt kinevezése alkalmából, aki kedves szavakkal köszöni meg, és a Jóisten ajándékának tekinti, ígéri, hogy még jobban akar dolgozni az egyházközség érdekében.

Megalakul az egyházközség „vigalmi gárdája” amely több értékes előadás bevételével segítette a kápolna még hiányos felszerelését, és a szegény gyermekek segélyezését. Ezen a nyáron újra szép lett a kápolna, a karácsonyi tűz nyoma el lett tüntetve, kifestették. A választmány köszönetet mondott *Sárkány Anna* tanítónőnek, aki a Szt. Sír képét átfestette.

Karácsonyra a kápolna új betlehemi jászolt kapott: csillagos égbolt alatt Betlehem látképe, előtérben a betlehemi barlang jászollal és 20 db. figurával. A betlehemi látképet szintén *Sárkány Anna* tanítónő festette. A Prohászka templomba 2016 -ig (90 évig) ez a betlehem a karácsonyi ünnepkör díszé, a gyermekek nagy – nagy öröme.

Az ősszel megnyílt papnevelde részére a tanács 1 millió koronát szavaz meg. Az adókimutatást a jövedelem után állapítják meg.